

απόψεις

Η επέτειος των διακοσίων ετών από την κήρυξη του Αγώνα για την ανεξαρτησία της Ελλάδος

Μόλις γιορτάσαμε τη διακοσιοστή επέτειο από την κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης, μιας επανάστασης ενταγμένης μέσα στην κυρίαρχη τάση της εποχής για τη δημιουργία κρατών – εθνών. Μιας Επανάστασης που ξεκίνησε από μικρές εστίες και ξεσήκωσε αρχικά την Πελοπόννησο και μετά το υπόλοιπο μέρος της χώρας. Μιας επανάστασης που δοκιμάστηκε με εμφύλια σύρραξη, με την εμπλοκή του ξένου παράγοντα και που τελικά κατέληξε στη δημιουργία του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Ενόσ κράτους που πριν ακόμη ιδρυθεί, πάντως προετοιμάστηκε με τα Καταστατικά Συντάγματα των Εθνοσυνελεύσεων, τα οποία ακολούθησαν με προοδευτικό τρόπο τις συνισταμένες της Γαλλικής Επανάστασης και του Διαφωτισμού. Με την υιοθέτηση των αρχών της δημοκρατικής νομιμοποίησης, της ισότητας και του κράτους δικαίου, αρχές άγνωστες σε πολλά από τα αντίστοιχα Συντάγματα ευρωπαϊκών κρατών της εποχής.

Η Επανάσταση και κυρίως τα πρώτα χρόνια της ελεύθερης Ελλάδος συνοδεύτηκαν από υψηλές ανάγκες δημοσίων εσόδων. Οι πολεμικές συγκρούσεις κόστιζαν ακριβά και οι ανάγκες του Αγώνα δεν ήταν εύκολο να καλυφθούν μόνο από ιδιωτικά κεφάλαια και τα λάφυρα. Άλλωστε, η κύρια πηγή εσόδων που ήταν η αγροτική παραγωγή είχε πλήρως αποδιοργανωθεί, λόγω της τακτικής του καψίματος των σπαρτών κατά την υποχώρηση των στρατευμάτων. Τέλος, και η εμπορική και ναυτική δραστηριότητα είχε σχεδόν διακοπεί, με τις σχετικές δυνάμεις να εμπλέκονται και να στηρίζουν την Επανάσταση. Έτσι, το νεοσύστατο ελληνικό κράτος κληρονομεί άδεια ταμεία, πολλές ανάγκες, διαλυμένα παραγωγικά δίκτυα και ανύπαρκτη κρατική διοίκηση. Επιπρόσθετα, κληρονομεί και ένα διεφθαρμένο σύστημα πελατειακών σχέσεων μεταξύ επιμέρους κοινωνικών ομάδων και τη γραφειοκρατική εκτελεστική εξουσία. Τέλος, το νεοσύστατο κράτος κληρονομεί και τις υποχρεώσεις αποπληρωμής των δανείων που χορήγησαν οι προστάτιδες δυνάμεις για να «συμβάλλουν» στην κάλυψη των αναγκών του Αγώνα.

Κατά συνέπεια, η φορολογία συνιστά ουσιώδες εργαλείο είσπραξης δημοσίων εσόδων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πρώτες επείγουσες και ανελαστικές ανάγκες του νεοσύστατου κράτους. Λόγω των άδειων ταμείων και του οξύτατου χαρακτήρα των δαπανών, κατά τα πρώτα έτη, βασικό εργαλείο είσπραξης δημοσίων εσόδων συνεχίζει να είναι η «δεκάτη» που συνιστούσε το βασικό φορολογικό εργαλείο είσπραξης δημοσίων εσόδων την εποχή της Τουρκοκρατίας και σε βάρος των αλλόθρησκων υπηκόων της. Εξακολουθεί, λοιπόν, η δήμευση μέρους της αγροτικής παραγωγής, στην αρχή αυτούσιας και κατόπιν σε χρήμα ίσης αξίας με το 10% της παραγωγής. Ο Ιωάννης Καποδίστριας και ο βασιλιάς Όθωνας ανέχονται τη φορολογία της δεκάτης, έστω και με βελτιώσεις, ως μόνη ασφαλή και αποτελεσματική μέθοδο εντοπισμού φορολογητέας ύλης και παρά τις έντονες αντιδράσεις για αυτήν.

Παράλληλα, γίνονται οι πρώτες προσπάθειες είσπραξης εσόδων με τον μηχανισμό έμμεσων φόρων επί της κατανάλωσης, φόρων κυρίως υπό τον τύπο των διοδίων για τη διέλευση από περιοχή σε περιοχή εμπορευματικών αγαθών, ιδίως αγροτικής παραγωγής. Λίγο αργότερα επιχειρείται η θέσπιση μέτρων για την επιβολή φόρου επί του καρπού από την άσκηση επιτηδεύματος. Ακολούθως επιβάλλεται φορολογία επί των εγγράφων, η γνωστή ακόμη και σήμερα φορολογία χαρτοσήμου. Σιγά - σιγά, επιχειρούνται ρυθμίσεις μέτρων κατά των φοροφυγάδων. Και τέλος, επιχειρείται η αντικατάσταση των φοροενοικιαστών που ευθύνονται για πρακτικές διαπλοκής και αυθαιρεσίας, με την οργάνωση γραφειοκρατικού συστήματος και την ίδρυση περιφερειακών φορολογικών υπηρεσιών, ελεγχόμενων από την κεντρική κρατική διοίκηση.

Στο παρόν τεύχος, με την πολύτιμη συνδρομή του φορολογικού τμήματος της δικηγορικής εταιρείας ΠΟΤΑΜΙΤΗΣ ΒΕΚΡΗΣ επιχειρήθηκε αφενός η ανασκόπηση του φορολογικού συστήματος στον ελλαδικό χώρο κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας και αφετέρου η αποτύπωση της προσπάθειας οργάνωσης και αναδιάταξής του κατά τα χρόνια της Επανάστασης και κατά τον πρώτο καιρό της σύστασης του ελληνικού κράτους. Η ανεύρεση πηγών και στοιχείων δεν ήταν εύκολη, καθώς ιδίως για τα χρόνια της Τουρκοκρατίας δεν υπάρχουν αρκετές γραπτές πηγές και στοιχεία.

Ευχαριστώντας όλους τους συναδέλφους που συνέδραμαν την προσπάθεια αυτή, ελπίζω να απολαύσετε το ειδικό αφιέρωμα που περιλήφθηκε στο παρόν τεύχος.

Καλή, λοιπόν, ανάγνωση, με την ευχή η Ελλάδα να συνεχίσει να αναπτύσσεται πάνω στις ράγες του κράτους δικαίου και κατά τα επόμενα χρόνια να επιτύχει ακόμη καλύτερη ισοκατανομή φορολογικών βαρών, περιορισμό της φοροδιαφυγής και μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη.

Χρόνια μας πολλά!

Ασπασία Μάλλiou

Ο φόρος ψηφιακών υπηρεσιών και το αίτημα για δίκαιη φορολογία

διάγραμμα ύλης

Εισαγωγικά	259
Η δυναμική του αιτήματος και η πρόταση του ΟΟΣΑ	261
Νέα αρχή στη φορολογία εισοδήματος	263
Η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	264
Προοπτική ή εξαγγελία;	266

Η ιστορία του φόρου ψηφιακών υπηρεσιών (ΦΨΥ), ευρύτερα γνωστού ως *digital tax* ή *digital levy*, είναι περιπετειώδης. Μοιάζει με μια λευκή σελίδα χαρτιού που η κάθε γραμμή γράφεται κατόπιν διεθνών πολιτικών αντεγκλήσεων ή πιέσεων από την κοινωνία των πολιτών. Η παγκόσμια συζήτηση για την υιοθέτηση ή μη του φόρου τροφοδοτεί τη σκέψη για φορολογική μεταρρύθμιση.

► Εισαγωγικά

Η ιστορία του φόρου ψηφιακών υπηρεσιών (ΦΨΥ), ευρύτερα γνωστού ως *digital tax* ή *digital levy*, είναι περιπετειώδης. Μοιάζει με μια λευκή σελίδα χαρτιού όπου η κάθε γραμμή γράφεται κατόπιν διεθνών πολιτικών αντεγκλήσεων ή πιέσεων από την κοινωνία των πολιτών.

Στις 12 Ιουνίου 2020, ο Υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ στέλνει επιστολή στους Υπουργούς Οικονομικών της Γαλλίας, της Ισπανίας, της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου προκειμένου να ενημερώσει ότι, οι ΗΠΑ δεν συμφωνούν σε αλλαγές του διεθνούς φορολογικού συστήματος που επιβαρύνουν τους αμερικανικούς ψηφιακούς γίγαντες. Μάλιστα, στην επιστολή αυτή, ο Αμερικανός υπουργός απειλεί τις τέσσερις χώρες ότι, στην περίπτωση που αυτές τελικά επιλέξουν να επιβάλλουν τον ΦΨΥ, οι ΗΠΑ θα απαντήσουν με ισοδύναμα μέτρα². Λίγο αργότερα και ενώ το Δημοκρατικό κόμμα είναι στα πρόθυρα της ανά-

¹ Εφοριακή υπάλληλος, Δρ Νομικής ΕΚΠΑ, DEA de droit Universite Lyon III, Cert. Boston University, Cert. Leiden University, TADAT trained assessor. Οι απόψεις που εκφράζονται στο κείμενο είναι προσωπικές. Το παρόν κείμενο αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της Δεξαμενής Σκέψης ΕΝΑ, 22.4.2021.

² Ft, US upends global digital tax plans after exiting talks with Europe, 17.3. 2020., POLITICO.EU, The fight over digital tax is about everything but the money, 27.1. 2021, ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, Τα Βρήκαν ΗΠΑ - Γαλλία για τον ψηφιακό φόρο, 27.03.2019.